

Memòries. A la recerca de mi mateix - Carles Fages de Climent

Quan jo era petit, Carles Fages de Climent era per a mi el nom de la biblioteca de Figueres, presidida per un retrat seu on es mostrava malcarat i fins amenaçador; segons la llegenda, per ser qui era se li permetia fumar a la sala de lectura. Vaig créixer escoltant l'Oració al Crist de la Tramuntana, que sonava cada dia a la ràdio de casa. Quan vaig ser adolescent, Fages de Climent es va convertir en l'autor d'epigrames procaços que podien desensopir qualsevol festa (els únics poemes que he estat capaç de memoritzar). Finalment, quan vaig llegir *Les bruixes de Llers* i sobretot la *Balada del Sabater d'Ordis*, Fages de Climent es va convertir en el meu poeta preferit, el que millor ha versificat l'Empordà.

Rarament la veneració que desperta Fages de Climent (Figueres, 1902-1968) ha transcendit els límits de l'Alt Empordà: el seu nom no apareix a les antologies de Joan Triadú ni de Castellet-Molas, ni tampoc a la *Literatura catalana contemporània* de Joan Fuster, ni al *Diccionari d'escriptors en llengua catalana* de Ramon Sargatal i Susanna Canal, ni tampoc al *Panorama crític de la literatura catalana del segle XX - De la postguerra a l'actualitat* dirigit per Enric Bou. Certament, amb motiu del centenari del seu naixement, Quaderns Crema va publicar la seva poesia canònica, però ha estat sobretot l'editorial figuerenca Brau la que s'ha encarregat de donar a conèixer poemaris, articles i aproximacions, amb la col·laboració d'altres editorials locals, com Llibres del Segle, l'Ajuntament de Figueres i la Diputació de Girona. No és estrany, doncs, que sigui Brau qui hagi publicat les *Memòries* d'aquest autor, subtítolades *A la recerca de mi mateix*, inèdites fins ara.

En la introducció, Narcís Garolera explica que els hereus del poeta li van facilitar l'accés a "quatre capsos de format gros" que contenien plecs de quartilles i folis escrits amb ploma i llapis, que han acabat integrant aquest llibre. En els darrers anys de vida, el poeta en preparava l'edició, però no va tenir temps d'enllestir-la, de manera que el volum presenta llacunes, capítols en castellà i frases truncades. Garolera ha ordenat cronològicament els capítols, n'ha regularitzat l'ortografia i hi ha afegit notes que faciliten la lectura.

Nissaga de propietaris

Humil i arrogant, Fages de Climent comença les memòries per la nissaga –una llarga corrua de propietaris rurals que estudien lleis, i abats de Sant Pere de Rodes-, que li pesa tant o més que la personalitat pròpia. Ens assabentem així que la seva mare va estar a punt de casar-se amb Francesc Cambó, que de petit jugava a ser bisbe (amb casulla, calze i sagrari), que als capvespres de Castelló d’Empúries el seu pare li llegia fragments del *Quixot* i del *Tirant lo Blanc*, que a la casa pairal de Palol de Fluvià –on no era estrany que s’apleguessin trenta comensals- se seguia un estricte ordre jeràrquic a l’hora d’entrar a la sala, de beneir la taula i d’iniciar la conversa.

Fages de Climent estudia a Barcelona amb els jesuïtes, uns anys intern a Sarrià i després en règim obert al carrer Casp. El fervor religiós es dissipa amb el descobriment de la carn, quan entra en el que ell anomena “cinisme eròtic”. Després coneix Salvat-Papasseit, López-Picó i Eugeni d’Ors, guanya uns quants Jocs Florals, escriu a la *Revista de Poesia*, es fa habitual a l’Ateneu Barcelonès. El 1924 publica *Les bruixes de Llers*, amb pròleg de Ventura Gassol i dibuixos de Salvador Dalí, que obté un cert èxit. Fins a l’inici de la dictadura franquista publica el poemari *Tamarius i Roses*, el drama *El bruel*, un estudi sobre el pintor Fortuny i un sobre la seva família (*Climent*), la farsa *El jutge està malalt* i el *Sonets a Maria Clara*.

Mentrestant s’ha casat amb una pubilla del Penedès, els seus pares s’han mort i s’ha instal·lat a Castelló, on fa vida retirada: “Em plavia en la companyia de la gent d’anys que recordaven detalls i anècdotes, i, al temps d’esfullar el morenc, em feien un lloc a la rotllana, entre les rialles grasses d’algun galifardeu desvergonyat, que divertia les noies amb procacitat, i les melodies més fines del cançoner, en la boca trèmula de les velles, aquelles velles que anaven canviant i semblaven sempre les mateixes.”

Patrimoni i matrimoni

Les memòries de Carles Fages de Climent giren al voltant de dos eixos. Un és la literatura, tot i que ni tan sols esmenta tots els llibres que va publicar. L’altre és el seu paper d’hereu que ha d’administrar unes propietats mal orientades, negociant amb masovers, hipotecant i negant-se a vendre res si no és per pura supervivència. Les memòries van plenes de litigis i trencaments familiars: el patrimoni importa més que el matrimoni. La ideologia de Fages, si se’n pot dir així, es basa en la defensa de la propietat: conservador de mena, és empresonat en una txeca durant la guerra i el 1939

firma un telegrama col·lectiu d'adhesió a Franco: com que va morir prematurament, no va tenir temps de redimir-se com altres firmants (Carles Sentís, Martí de Riquer, Andreu-Avel·lí Artís). D'aquests fets, a les memòries no en diu ni una paraula, tot i que el curador ha inclòs textos en castellà on s'exalta "los invictos ejércitos de Franco" i es critica "los rusófilos asesinos".

Sobta la gran quantitat de temes pels quals Fages és conegut i que no apareixen a les memòries o hi són esmentats de manera lateral: la implicació amb la Unió Socialista de Catalunya, la relació amb Josep Pla, la fundació de la productora cinematogràfica. Els fills, posem per cas, semblen menys importants que qualsevol disposició notarial. Venint d'una antiga nissaga, Fages menysprea els que s'han fet rics massa de pressa: a la insolència dels *nouveaux riches* hi oposa la dignitat dels *anciens pauvres*. Passeja pel camp amb guants i espartenyets, senyor i pagès, i sent fascinació pels homes adustos del Cap de Creus: "Homes avesats al vi fort, a l'oli de roca, a la verdura de secà i als ritus sacres de la tramuntana; que sabien apreciar l'ombra morada lleu, suavíssima, dels estels, i sofrien presó pel goig i el profit de saquejar vaixells naufragats a s'Arenassa o Tavellera."

Josep Maria de Sagarra va decretar maliciosament: "Quan escriu en prosa no ho fa pas malament". El fet, però, és que aquestes memòries es troben molt per damunt de *Climent*, el llibre que Sagarra havia llegit. El fet que siguin inacabades no les invalida des del punt de vista literari; simplement ens obliga a emplenar els intervals, prou abundants. Pel meu gust, els millors capítols són les vint pàgines titulades *Confessió*, que narren una relació entre literària, onírica i sentimental, i el text *Siluetes de la revolució*, on es descriuen arquetips com ara el senyoret, el mig-senyor i el senyoràs.

Si Fages de Climent no apareix al cànon literari català no és per manca de qualitat, sinó perquè el seu perfil no encaixa en cap dels grups establerts. Catalanista de dretes, esteticista ultralocal, oscil·lant entre la delicadesa i la grolleria, no acaba de ser noucentista, ni encara menys avantguardista, postsimbolista o compromès -que era el que que tocava. Potser escriure és això: seguir un camí personal, innovar a partir del pes de la tradició, allunyant-se d'escoles i de cenacles. Narcís Garolera li retreu un cert "peatge noucentista", però igualment el podríem considerar un epíleg de la Renaixença o d'abans i tot, ja que s'indigna contra els Trastàmars com si en fos contemporani. Per ell no era contradictori blasmar tant l'abat Escarré com Luis de Galinsoga. Va pagar un preu, ja que cap dels mandarins no l'ha considerat pròxim.

Tot i que de jove es va negar a publicar a *La Veu de l'Empordà* perquè l'esgarrifava la idea de “no poder passar d'escriptor comarcal”, va ser condemnat precisament a aquesta sinistra glòria.

Lector de Proust, bisbe per vocació, *farmer gentleman* per naixement, Fages va escriure: “No temo pas la mort, sinó la podridura.” Potser encara hi som a temps.